

SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEKOKULUNDA UYGULANAN KONTROL YÖNTEMLERİ

Risklerin olma olasılığını azaltıp makul seviyede tutulmasına yönelik tedbirleri içerir.

ÖNLEYİCİ KONTROLLER

Ön mali kontrol:

Mali karar ve işlemlerin bütçe imkânları ve mevzuata uygunluğunun evrakla ilgili işlem yapan herkes tarafından kontrol edilmesi, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasının sağlanması.

Görevler ayrılığı:

Karar verme, kontrol, uygulama ve onaylama yetkisinin aynı kişide bırakılmaması. Hata, usulsüzlük ve yolsuzluk riskini en aza indirir. **Örneğin;** bir satın alma işleminde talep eden, araştırma yapan, kontrol eden, teslim alan aynı kişi ya da kişiler olamaz. Personeli az birimler bu riski kabul ederek, işlemleri yürütür.

Bilgi teknolojileri:

Uygun yazılımlarının elde edilmesi, yetkisiz erişimin engellenmesi, şifrelerin saklanması, gerekli ve yeter sayıda çalışana sistemleri kullanma hakkı verilmesi, sistemin, virüs ve korsan saldırılarına karşı güvenliğinin sağlanması, bilgilerin yedeklenmesi, arşivlenmesi vb.

Ödeneklerin takibi:

Bütçenin yönetimi, gelir ve gider durumu, para aktarmalar, ödenek talepleri vb.

Varlıkları kayıt altına almak:

Taşınır listeleri, defterler, depo kayıtları vb.

Varlıkları korumak:

Taşınır, idari ve mali işlemlerle ilgili bilgi ve belgelerin depo, arşiv gibi yerlerde saklanması, makine teçhizatla ilgili bakım sözleşmelerinin yapılması, sürekli çalışır durumda tutulması vb.

Varlıkları fiziksel olarak korumak:

Kamera sistemi, bekçi, kilitlemek, demir parmaklık, su, nem, ısı yalıtımı vb.

Karar alma ve onaylama:

Yetkili karar ve onay makamlarının yazılı olarak personele duyurulması.

Çift imza:

Üst yöneticiye sunulan bilgilerin yetkili kişiler tarafından incelendiği güvencesi. Önemli yazı, bilgi notu, istatistik, onay, ödeme emri rapor gibi belgelerde yer alan verilerin doğruluğunun üst yöneticilere sunulmadan birden fazla kişi tarafından kontrol edilmesi, hata olasılığının ortadan kaldırılması, karşı tarafa bilgilerin yetkili kişiler tarafından hazırlandığı güvencesinin verilmesidir.

Veri mutabakatı:

Bilgilerin karşılıklı olarak kontrol edilmesi, doğrulanması (defter kayıtları ile depodaki mevcut durumun karşılaştırılması, talep ve fatura bilgilerinin teyit edilmesi vb.)

Çalışanların öneri ve talepleri:

Çalışanların görevleri ile ilgili yazılı önerileri, işlemlerle ilgili taleplerinin incelenerek değerlendirilmesi. **Örneğin;** jeneratörün daha ekonomik ve verimli çalışması için teknisyen tarafından yapılan önerinin değerlendirilmesi ve uygulanması, tasarruf sağlayan elektrik araçlarının alınması, daha güvenli kilitler alınması, güvenlik için kamera sayısının artırılması, daha az toner tüketen yazıcı alınması vb. öneriler yöneticiler tarafından mutlaka incelenmelidir. Talep ve öneriler yazılı olarak alınır ve arşivlenir.

Yerinde kontrol ve gözetim:

Yöneticilerin, çalışanları yerinde kontrol etmesi, gözetlemesi faaliyetidir. Verilen görevlerin yapıp yapılmadığı bu kontrol faaliyeti ile yerinde tespit edilir.

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı İç Kontrol Rehberi

YÖNLENDİRİCİ KONTROLLER

Riskleri; bilgilendirme, koruma, eğitim verme gibi önlemlerle kontrol altına alma yöntemleridir.

- Personele tehlikelere karşı eğitim verilmesi (yangın, ilk yardım, kurtarma, korunma, koruma vb.)
- Riskleri azaltacak önemli prosedürlerin belirlenmesi ve personele duyurulması
- Birim örgüt şemasının güncellenerek personel tarafından bilinmesi
- Her bir çalışanın görev tanımlarının bildirilmesi
- Önemli karar, talimat, yönerge, emir, genelge vb. yazılı hale getirilerek personele duyurulması
- Riskleri azaltabilecek her türlü afiş, el broşürü, uyarıcı ve bilgilendirici dokümanın hazırlanarak uygun yerlere asılması
- Yetki devirlerinin yazılı olarak çalışanlara duyurulması
- Kurum içerisinde yardımlaşma ve iletişimin nasıl yapacağını gösteren talimatların hazırlanması ve asılması
- Kanuni ve hukuki düzenlemelerin takibi
- Birimin hazırladığı planlara uygunluk

TESPİT EDİCİ KONTROLLER

Risk gerçekleşikten sonra oluşan zararın ne olduğunun tespiti amacıyla yapılan kontrollerdir.

- Dönemsel ya da gerekli görülmesi durumunda yapılan sayımlar
- Yapılan bir ödeme ya da ihale ile ilgili uygunluk kontrolleri
- Gelir gider durumunun karşılaştırılması
- İç ve dış denetim raporları
- Anket uygulamaları
- Analizler
- Yöneticilerin yerinde yaptıkları izleme ve denetimler
- Kayıtların incelenmesi

DÜZELTİCİ KONTROLLER

Risk gerçekleşikten sonra, zararı düzeltmeye yönelik kontrollerdir.

- Tespit edilen kayıp ve zararı geri almak
- Sözleşme, teknik şartname, idari şartname gibi dokümanlarda görülen hataları düzeltmek
- Personelin yerini değiştirmek
- İş tanımlarını ve örgüt yapısını yenilemek
- Prosedürler, süreçler ve diğer yazılı dokümanlarda belirlenen eksiklikleri gidermek